

ОЦІНЮВАННЯ ПЕРЕКАЗУ

За переказ, за допомогою якого перевіряється загальний рівень мовленнєвої підготовки випускників, виставляється в атестат про середню освіту оцінка з української мови.

Якість змісту та мовного оформлення (грамотність) визначаються за наведеними нижче критеріями:

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
I Початковий	1	Побудованому учнем (ученицею) висловленню бракує зв'язності й цілісності; лексичне та граматичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.	15–16 і більше	9–10
	2	Побудоване учнем (ученицею) висловлення характеризується фрагментарністю; думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення.	13–14	
	3	Висловлення не є завершеним текстом; учень (учениця) слабо дотримується послідовності й чіткості під час викладення власних думок; уміння дотримуватися змістової та стилістичної єдності вироблені недостатньо; лексика і граматична будова висловлення потребують збагачення та урізноманітнення.	11–12	

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
II Середній	4	Висловлення учня (учениці) за обсягом становить децю більше половини від норми і характеризується певною завершеністю, зв'язністю; розкриття теми має бути повнішим, ґрунтовнішим і послідовнішим; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; потребує урізноманітнення добір слів, під час переказу більше має використовуватися авторська лексика.	9–10	7–8
	5	За обсягом робота учня (учениці) наближається до норми, у цілому є завершеною; тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення; має бути увиразнена основна думка, посилена єдність стилю, урізноманітнене мовне оформлення.	7–8	
	6	За обсягом висловлення учня (учениці) сягає норми, його тема розкрита, виклад загалом зв'язний, але вміння самостійно формулювати судження, належно їх аргументувати, точніше добирати слова та синтаксичні конструкції потребує вдосконалення.	5–6	

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
III Достатній	7	Учень (учениця) самостійно створює зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку потребує вдосконалення.	4	5-6
	8	Учень (учениця) самостійно буде повне (з урахуванням виду переказу), осмислене висловлення; у цілому ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на користь власної позиції, однак словник, граматичне і стилістичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.	3	
	9	Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст (з урахуванням виду переказу); у цілому розкриває тему, висловлює основну думку (авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (викорис-		

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
		товує авторські засоби виразності, образності мовлення), однак уміня виразно висловлювати особисту позицію і належно її аргументувати потребує вдосконалення.	1+1 (негруба)	
IV Високий	10	Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний (з урахуванням виду переказу) текст (зіставляє свою позицію з авторською); робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.	1	3
	11	Учень (учениця) самостійно буде послідовний, повний текст (з урахуванням виду переказу); ураховує комунікативне завдання; аргументовано й чітко висловлює власну думку (ураховує авторську позицію) робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.	1 (негруба)	2

Рівень	Бали	Характеристика змісту виконаної роботи	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
	12	Учень (учениця) самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; аналізує різні погляди на той самий предмет; робота відзначається багатством слововживання, граматичною правильністю і різноманітністю, стилістичною довершеністю.	–	1

Примітка. У письмових висловленнях ураховують наявність:

- 1) орфографічних і пунктуаційних помилок, які підраховуються сумарно, без диференціації (перша позиція);
- 2) лексичних, граматичних і стилістичних помилок (друга позиція).

Під час виведення єдиної оцінки за письмову роботу до кількості балів, набраних за зміст переказу, додається кількість балів за мовне оформлення (грамотність) і їх сума ділиться на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то вона заокруглюється в бік більшого числа. У цілому підрахунок здійснюється так:

$$\text{Зм.} - 2 \text{ (9 б.)} \text{ МО} - 3; 5 \text{ (8 б.)}; (9 + 8) : 2 = 9 \text{ б.}$$

Це означає, що за змістом (Зм.) учнівська робота має недоліки за двома показниками, а в мовному оформленні (МО) учень зробив 3 орфографічні та пунктуаційні (сумарно) помилки, 5 лексичних, граматичних і стилістичних (сумарно) помилок. Це дає змогу за зміст поставити 9 балів, а за мовне оформлення (грамотність) 8 балів (згідно з поданими вище критеріями). Сума цих балів ділиться на 2, і оскільки частка не є цілим числом ($17 : 2 = 8,5$), то вона заокруглюється в бік більшого числа (9 б.).

У процесі оцінювання переказу враховується також характер помилок. Серед них слід виділяти негрубі (тобто такі, що

не мають істотного значення для характеристики грамотності), повторювані та однотипні.

До негрубих помилок, зокрема, належать такі:

- у винятках з усіх правил;
- у написанні великої букви в складних власних найменуваннях;
- у випадках написання разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками;
- у випадках, коли замість одного знака поставлено інший;
- у випадках, які вимагають розрізнення *не* і *ні* (у сполученнях *не хто інший, як...*; *не що інше, як...*; *ніхто інший не...*; *ніщо інше не...*);
- пропуск одного зі сполучуваних розділових знаків або порушення їх послідовності;
- заміна українських букв російськими.

Під час підрахування помилок:

- дві негрубі вважаються за одну помилку;
- повторювані орфографічні помилки (в одному й тому самому слові, яке вживається кілька разів, або в однокореневих словах) вважаються за одну помилку (скільки їх не було б);
- однотипні помилки (помилки на одне правило, але в різних словах) вважаються різними помилками;
- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Слід зазначити, що складений учнями план під час виставлення оцінки не враховується.

Крім того, коли йдеться про оцінювання атестаційної роботи, слід мати на увазі, що об'єктивна оцінка творчих робіт учнів може бути результатом не лише уважної перевірки, підрахунку помилок, правильної їх класифікації, а й гнучкого підходу вчителя.

Звертається увага на різноманітність словника й граматичної будови мовлення. Якщо учень доречно вживає лексичні та граматичні синоніми, добираючи саме ті засоби, що сприяють не тільки правильності, а й особливій точності, виразності мовлення, якщо синтаксична будова тексту неоднотипна (використано складні речення, прості ускладнені речення, різні способи передачі чужого мовлення тощо), то така робота може бути високо оцінена навіть за наявності деяких недоліків (така сама кількість недоліків у роботі, що не вирізняється різноманітністю словника й граматичної будови, може призвести до зниження оцінки на бал).

Переказ перевіряється не більше трьох днів.

Під час перевірки та оцінювання роботи вчитель може звернутися до чернетки, якщо вважає, що помилкові написання в чистовому варіанті викликані стомленістю учня, а не серйознішими причинами.